

DOI: 10.15276/EJ.03.2021.13
DOI: 10.5281/zenodo.5751083
UDC: 338.512:336.64:657.47:631.162
JEL: G30, G32

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

COST OPTIMIZATION AS AN ELEMENT OF THE MECHANISM FOR ENSURING THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

Danylo L. Yanovskyi
Odessa Polytechnic State University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6917-5181
Email: dearyanovsky@gmail.com

Received 20.05.2021

Яновський Д.Л. Оптимізація витрат як елемент механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства. Науково-методична стаття.

Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходу над витратами, забезпечує наявність грошових коштів на підприємстві. Шляхом ефективного використання - сприяє безперебійному процесу виробництва і реалізації продукції. У даній статті розглянуті та проаналізовані діючі методики класифікації та оптимізації витрат. Описано основні види витрат. Виявлено місце витрат в системі показників, що послідовно формують беззбитковість і фінансову стійкість підприємства.

Ключові слова: витрати, оптимізація витрат, фінансова стійкість, рентабельність, управління

Yanovskyi D.L. Cost optimization as an element of the mechanism for ensuring the financial stability of the enterprise. Scientific and methodical article.

Financial stability is a reflection of a stable excess of income over expenses, ensures the availability of funds at the enterprise. Through effective use - contributes to the smooth process of production and sales of products. This article discusses and analyzes the current methods of classification and cost optimization. The main types of costs are described. The place of expenses in the system of indicators has been identified, consistently forming the break-even and financial stability of the enterprise.

Keywords: Spending, spending optimization, financial stability, profitability, management

У ринковій економіці стабільний розвиток виробничих підприємств багато в чому залежить від їх фінансової стійкості. Стійкість дозволяє суб'єктам господарювання виживати в умовах мінливого зовнішнього і внутрішнього середовища, дає можливість здійснювати маневрування грошовими коштами, а також сприяє безперебійному процесу виробництва і реалізації продукції. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання аналізу показників фінансової стійкості, основна мета якого-виявити причини її втрати і знайти шляхи відновлення.

Одним з критеріїв оцінки фінансової стійкості організації є надлишок чи недолік джерел коштів для формування запасів. Власні джерела формування найбільш важливі, так як від їх питомої ваги в загальному фінансуванні оборотних активів залежить фінансова стійкість організації. Власний оборотний капітал забезпечує майнову та оперативну самостійність і формується з коштів статутного капіталу, додаткового капіталу, резервного капіталу, цільових надходжень і фінансування, а також нерозподіленого прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Поняття, класифікація та місце «витрат», «видатків» та «собівартості» в системі вирішення завдань забезпечення фінансової стійкості, завжди знаходилися під пильною увагою вітчизняної та зарубіжної теорії і практики. Дослідження на цю тему викладені у роботах таких економістів як: Бланк І.А., Швиданенко Г.О., Лучко М.Р., Давидюк Т.В., Гайдаржинська О.М., Когут У.І., Коба О.В. та ін. Вчені-економісти сформували ґрунтовну концепцію управління витратами підприємств, що базується на розгалужених класифікаціях та різноманітних методах управління.

Одночасно, зважаючи на перманентне прискорення соціально-економічної динаміки та якісні зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування підприємств, управлінські інструменти оптимізації витрат потребують постійного оновлення та вдосконалення.

Метою статті є аналіз та оцінка класифікацій, визначення місця у формуванні результатів господарювання, а також розробка напрямків оптимізації витрат виробничого підприємства.

Відповідно до поставленої мети визначено наступні завдання:

— Оцінити теоретико-прикладний зміст представлених у сучасній економічній науці класифікацій та визначити місце витрат у забезпеченні фінансової стійкості;

- Проаналізувати структурну динаміку витрат, визначити характер кореляції між змінами в обсягах і структурі витрат та фінансовою стійкістю досліджуваного підприємства (ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»);
- Розробити заходи управління витратами у напрямі їх оптимізації.

Виклад основного матеріалу дослідження

Оптимізація витрат виробничого підприємства є основним фактором зростання прибутку. І для початку необхідно розібратися, що таке, власне, «витрати», в чому полягає їх відмінність від такого поняття як «видатки», як вони трактуються в економічній літературі і нормативних документах.

Поняття «витрати» більше відноситься до фінансової сфери, планування та оцінки ефективності діяльності підприємства, тобто частіше застосовується до управлінського обліку. Поняття «видатки» використовується в економічній теорії і в економічному аналізі. Однак фактично, поняття «витрати» та «видатки» не мають чітко виражених відмінностей. Коротко розглянемо їх особливості [1].

У своїй основі всі ці поняття мають однаковий сенс - це витрати підприємства, пов'язані з виконанням певних операцій.

Витрати – це виражені в грошовій формі витрати підприємств, підприємців, приватних виробників на виробництво, обіг, збут продукції. Економічний зміст поняття «видатки» аналогічний «витратам», однак на практиці в бухгалтерському обліку частіше вживаються фрази з «витратами», в економічному аналізі – з «видатками» [2].

Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності, витрати – спожиті в господарській діяльності ресурси, ще не визнані витратами і відображаються в балансі на кінець року у вигляді залишків незавершеного виробництва, готової продукції, товарів відвантажених і т.д.

Аналіз руху суспільного продукту як процесу «економічні ресурси» – «витрати» – «собівартість» – «ціна» відображає справжню економічну думку, згідно з якою витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції прийнято називати собівартістю, а розрахунок її величини – калькуляцією собівартості. Тобто, собівартість продукції являє собою «персоніфіковані витрати, пов'язані з результатом діяльності» [3].

Також необхідно відзначити, що поняття «собівартість» пов'язано не тільки з сумою витрат, але і з об'єктом обліку. Так, в управлінському обліку виділяють технологічну, виробничу і повну собівартість готової продукції, повну собівартість реалізованої продукції. Слід також зазначити що собівартість продукції не має одного об'єктивного значення, а її величина залежить від методу її розрахунку: простого, нормативного, показного або процесного.

Таким чином, ми бачимо, що коли підприємство набуває засіб виробництва, ціна покупки входить до витрат підприємства. Момент витрати, сума якого реєструється в бухгалтерських документах підприємства, як правило, збігається з поставкою даного засобу виробництва. Якщо ж відбувається виплата грошей з каси, з банківського та інших рахунків підприємства, це називається платежем.

Платіж може здійснюватися в момент придбання засобів виробництва, однак про нього ж мова йде в момент виплати заробітної плати, зняття грошей на особисті потреби власника і т.п. У разі продуктивного використання того чи іншого виробничого фактора мова йде про витрати підприємства. А оскільки ці витрати включаються до звітів підприємства і розраховуються витратними методами, то їх називають бухгалтерськими витратами або видатками [4].

Класифікація витрат здійснюється в залежності від мети обліку для [5]:

- визначення собівартості виготовленої продукції та формування фінансового результату діяльності виробничого підприємства (застосовується в фінансовому та управлінському обліку);
- прийняття управлінських рішень (застосовується в управлінському обліку);
- здійснення процесу контролю і регулювання (застосовується в управлінському обліку).

Отже, перш ніж складати плани на майбутнє, необхідно чітко розуміти класифікацію витрат. Від застосовуваних угруповань витрат багато в чому залежить вирішення питань, пов'язаних з ефективністю управлінських рішень, впливом на величину витрат і прибутку. Класифікація витрат, що задовольняє цілям управління, є основним принципом організації управлінського обліку виробничої діяльності, методом обробки і аналізу інформації про виробничі витрати, що показує вплив на формування собівартості продукції.

В економічній теорії розглядаються три варіанти побудови калькуляції: за елементами витрат, за статтями калькуляції і комбінований метод. На практиці в основному використовуються перші два варіанти угруповання витрат [6].

В основі угруповання з економічних елементів лежить економічна однорідність витрат, обумовлена технологією і організацією виробництва. Вона включає наступні елементи: матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів); витрати на оплату праці; суму нечисленної амортизації; інші витрати. Облік витрат за елементами показує, що саме було витрачено на виробництво продукції, яке співвідношення окремих елементів витрат у загальній сумі витрат.

На виробничих підприємствах витрати в процесі формування собівартості продукції повинні бути поділені за їх цільовим, техніко-економічним призначенням, а також установлена величина витрат,

нерозривно пов'язана із здійсненням технологічного процесу, і величина витрат, необхідних для обслуговування процесів виробництва і управління ними.

Угрупування витрат по економічних елементах не вказує цілі і призначення виробничих витрат, в повному обсязі проявляє їх роль в технологічному процесі виробництва, взаємозв'язок з його іншими факторами, що впливають на собівартість продукції.

В основних положеннях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції на виробничих підприємствах встановлено типове угруповання витрат за статтями калькуляції, яка представлена в наступному вигляді: 1) сировина та матеріали; 2) зменшення або збільшення витрат (віднімаються); 3) покупні вироби, напівфабрикати і послуги виробничого характеру; 4) паливо і енергія на технологічні цілі; 5) заробітна плата виробничих робітників; 6) відрахування на соціальні потреби; 7) витрати на підготовку та освоєння виробництва; 8) загальновиробничі витрати; 9) загальногосподарські витрати; 10) втрати від браку; 11) інші виробничі витрати; 12) комерційні витрати [7].

Сума перших 11 статей утворює виробничу собівартість продукції, а сума виробничої собівартості та комерційних витрат – повну собівартість продукції. Діюча класифікація по калькуляційних статтях в сучасних умовах не має можливості управління формуванням собівартості і аналізу її впливу на прибуток. Застосовувані на практиці комплексні статті на обслуговування виробництва, управління і витрати, пов'язані з реалізацією продукції, часто вимагають розукрупнення, так як постатейний склад останніх далеко не однаковий по їх економічним параметрам і на звітну собівартість вони ставляться по малообґрунтованим показникам, що практикуються ще з 50-60-х років ХХ ст. Тому комплексні статті витрат на обслуговування виробництва доцільно розукрупнити по економічно однорідним статтям, вибравши для кожної з них індивідуальні показники розподілу.

Під управлінням витратами розуміється комплексний процес, що охоплює операції нормування, планування, обліку і аналізу виробничих витрат, контроль за процесом їх формування. Дана система забезпечує повноту та правильність дій, які спрямовані на скорочення, а часом й застереження необґрунтованих витрат.

Важливе місце займає класифікація витрат за ступенем контрольованості. Перш за все необхідно виділити в окрему групу постійні витрати, так як їх оперативний аналіз не дає ніякої корисної інформації, тим більше, що деякі з них безпосередньо залежать від рішень керівництва [8].

Витрати стають контрольованими не автоматично, а при дотриманні певних принципових умов: стандартні, добре вивчені операції; повна інформація про процес; можливість точного вимірювання нормативної і фактичної величини; можливість перевірки якості.

Якщо всі перераховані принципові умови дотримуються по відношенню до певних видів витрат, то ці витрати можна охарактеризувати як повністю контрольовані. Більшість змінних витрат за своєю економічною природою є повністю контрольованими. Однак деякі витрати неможливо точно нормувати (витрати на поточний ремонт обладнання). Контроль таких витрат здійснюється на основі кошторисних ставок, і їх можна охарактеризувати як частково контрольовані.

У зв'язку з цим гостро постає проблема локалізації витрат, так як необґрунтоване укрупнення статей витрат затрудняє їх точне нормування. А це, в свою чергу, послаблює ступінь їх контрольованості. Рішення даної проблеми тісно пов'язане зі специфікою конкретного підприємства.

Прямі витрати за матеріалами припускають їх безпосереднє віднесення до виробництва, прямі витрати по заробітній платі пов'язані з виробництвом певного виробу. Витрати також можуть бути поділені на прямі і непрямі накладні витрати. Такий поділ проводиться задля того, щоб не послабити контроль за витратами, виконанням кошторисів витрат за окремими цехами і ділянками [11].

За способом включення витрат при калькуляції собівартості продукції розрізняються прямі та непрямі витрати. На відміну від прямих, непрямі витрати не можна безпосередньо включити до собівартості конкретного виду продукції, оскільки вони одночасно належать до декількох видів продукції (наприклад, заробітна плата управлінського персоналу). Після закінчення звітного періоду ці затрати розподіляють між конкретними видами продукції, що випускається пропорційно баз розподілу з допомогою спеціальних методів.

Витрати виробництва найкраще контролювати при виробничому споживанні ресурсів, тобто там, де відбувається виробничий процес або його обслуговування. У зв'язку з цим виникає необхідність групування витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності.

Серед безлічі напрямків в класифікації витрат можна запропонувати розподіл витрат виробництва до прямих і непрямих з підрозділом непрямих витрат на постійні і змінні. У цьому разі використання двох угруповань дозволить, з одного боку, уточнити метод віднесення витрат на конкретний вид продукції, а з іншого – забезпечити цілеспрямоване управління собівартістю. Тому що даний прийом здійснює виділення конкретних причин складових собівартості при перерахунку непрямих затрат на фактичний обсяг виробництва.

У свою чергу непрямі витрати можуть більшою чи меншою мірою змінюватися в залежності від обсягу виробництва, незважаючи на те, що вони не пов'язані з конкретними видами продукції. Крім того, деякі постійні витрати прямо відносяться до певної продукції. Отже, в даному випадку можна виділити чотири можливі комбінації витрат [9]:

— прямі і постійні витрати (амортизація обладнання, призначеного для випуску одного виду продукції);

- прямі і змінні витрати (витрати на сировину і матеріали, заробітна плата робітників-вирядників);
- непрямі і постійні витрати (амортизація будівель і споруд, орендна плата за оренду об'єктів);
- непрямі і змінні витрати (паливо і енергія на технологічні потреби).

Проаналізувавши діючі методики класифікації витрат, можна зробити висновок про те, що у сучасних умовах ринку першочерговими завданнями класифікації витрат з управлінської точки зору є:

- достовірність і повнота обчислення собівартості;
- упорядкування і вибір методів класифікації витрат відповідно до індивідуальних особливостей підприємств;
- використання облікової інформації для прийняття оперативних управлінських рішень;
- організація поточного контролю за видатками за місцями їх виникнення і центрами відповідальності;
- прогнозування і регулювання витрат.

Пропонований підхід до угруповання витрат дає можливість управляти витратами не після їх появи, а у момент їх здійснення, і контролювати витрати на всіх стадіях виробництва.

Фінансова стійкість надає підприємству можливість розвитку і залучення капіталу в разі нестачі власних коштів. Разом з тим можливість залучення позикового капіталу обмежується певними рамками, наприклад, вимогами до рівня фінансового важеля. Збільшення прибутку, яка є найбільшою мобільною складовою власного капіталу, створює умови як для самофінансування діяльності, так і для розширення залучених позикових джерел. При цьому прямий вплив на величину прибутку надає рівень витрат.

Тому в якості критеріїв стану фінансової стійкості підприємства при проведенні її оцінки в рамках першого підходу використовуються як абсолютні (прибуток, розмір власного капіталу та ін.), так і відносні (рентабельність, діяльність, активів, капіталу та ін.) показники. При цьому важливо брати до уваги, що збільшення таких показників як ліквідність, платоспроможність і рентабельність не завжди говорить про підвищення фінансової стійкості підприємства, у зв'язку з тим, що:

- високі темпи зростання прибутку можуть супроводжуватися високими ризиками, що зумовлюють виникнення несприятливих наслідків для фінансової стійкості;
- всі наведені показники мають короткостроковий та середньостроковий характер, тобто вони не відображають стратегічний розвиток підприємства.

Тому щодо аналізованого підходу для оцінки фінансової стійкості в довгостроковому аспекті доцільно більш широке використання показників, що дозволяють врахувати зв'язок підприємства з зовнішнім середовищем, так як на фінансову стійкість впливають і виробництво, і збут продукції.

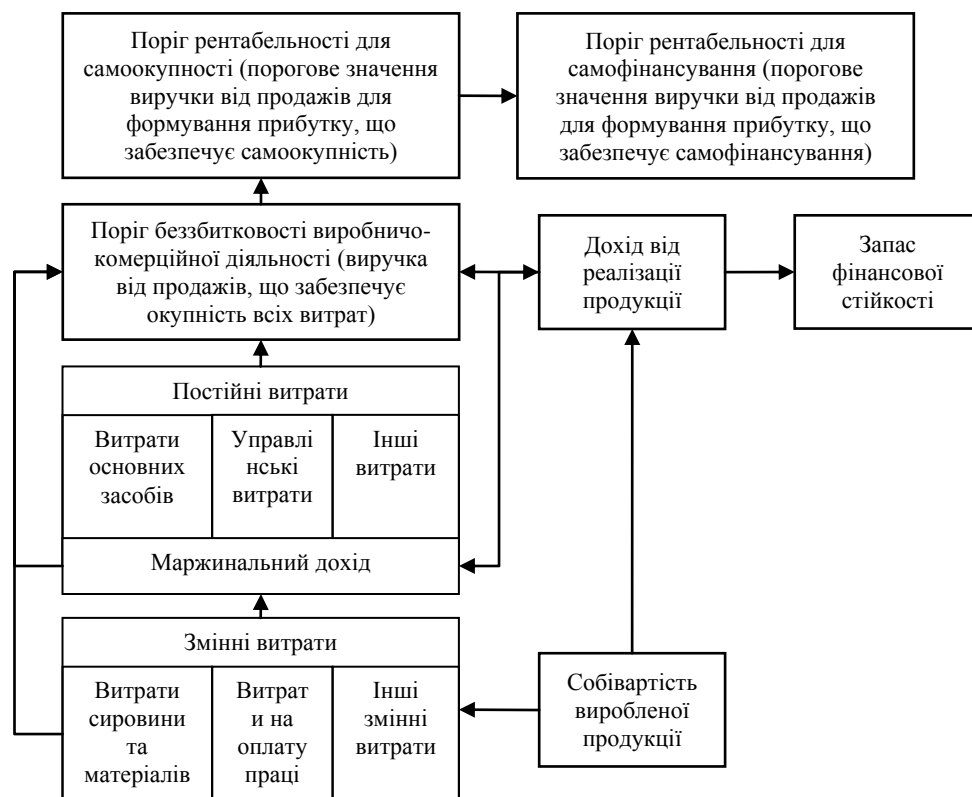

Рисунок 1. Місце витрат в системі показників, що послідовно формують безбитковість і фінансову стійкість виробничого підприємства

Джерело: складено автором за матеріалами [10].

Другий підхід до розкриття сутності фінансової стійкості виробничого підприємства ґрунтується на аналізі не тільки величини, а й структурних елементів його капіталу, який являє собою як авансований і інвестований, тобто вкладений в реальні і нематеріальні активи.

Важливою проблемою в рамках даного підходу при розгляді фінансової стійкості є визначення величини і структури власного капіталу.

Таким чином, на підставі системного підходу можна уявити загальну систему взаємозв'язку показників беззбитковості, що визначаються з позиції співвідношення доходів та витрат, і фінансової стійкості підприємств (рис. 1).

Запропонована сукупність показників характеризує можливість досягнення кінцевої мети - формування беззбитковості діяльності за рахунок зниження витрат і збереження встановленої величини власного капіталу, його послідовного збільшення на основі зростання прибутку, необхідної для забезпечення самоокупності та самофінансування та сталого розвитку.

Оцінка фінансової стійкості, перш за все, має формуватися розгорнуту характеристику його фінансового стану з позиції забезпеченості виробничого підприємства фінансовими ресурсами. Крім того, вона повинна оцінювати стан виробничого підприємства і з позиції аналізу якості результатів його фінансової діяльності, істотну роль в якому займає політика управління витратами виробничого підприємства. Так, наприклад, збільшення витрат не обумовлене зростанням обсягу виробництва і продажів, негативно позначиться на обсягах накопичення прибутку як джерела власного капіталу, що в свою чергу призведе до необхідності залучення додаткових джерел фінансування у формі зовнішніх запозичень, негативно впливаючи на показники фінансової стійкості.

Об'єктом дослідження використовуємо ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель». Аналіз динаміки доходів, витрат та прибутку підприємства наведений у таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняльна динаміка доходів, витрат та прибутку ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції		Собівартість реалізованої продукції (витрати виробництва)*		Прибуток (валовий)	
	тис. грн	Темп зміни	тис. грн	Темп змін	Тис. грн	Темп змін
2020	1749158	99,15	1456502	98,05	292656	105,02
2019	1764106	100,05	1485429	98,65	278677	108,26
2018	1763188	111,20	1505779	114,77	257409	94,04
2017	1585660	130,86	1311944	136,38	273716	109,61
2016	1211713	127,16	961986	135,59	249727	102,57
2015	952921	153,41	709457	146,26	243464	178,90
2014	621165	106,51	485073	100,60	136092	134,73
2013	583207	-	482196	-	101011	-

Примітка: * – До складу собівартості реалізованої продукції входять: виробнича собівартість продукції; нерозподілені постійні загальновиробничі витрати; наднормативні виробничі витрати.

Джерело: складено автором за матеріалами [12].

Аналіз порівняння показників табл. 1 дає нам розуміння взаємозалежності прибутку від темпів зміни доходу та витрат. Отож, найбільший темп приросту чистого доходу від реалізації та собівартості реалізованої продукції 153,41% та 146,26% – відповідно, ми фіксуємо у 2014 році, небезпідставно це пов'язано з політико-економічними обставинами тих років, а саме ескалацією військового конфлікту на Донбасі та окупація Криму з боку Російської Федерації, що призвели за собою гіперінфляцію, що звісно відобразилось на вартості та ціні. У 2018 році ми бачимо зниження темпів приросту собівартості та ще більшого зниження темпів приросту доходу від реалізації, що призвело до зниження темпів зміни валового прибутку з 109,61% до 94,04%. У 2019 та 2020 роках є чітка тенденція зниження собівартості, що одразу ж відображається позитивному темпі росту валового прибутку до 108,26% у 2019 році та 105,02% – у 2020. Наступним кроком, наведемо аналіз поточних витрат ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» (табл. 2).

Таблиця 2. Аналіз поточних витрат ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»

Показники витрат	Минулий період (2019)		Звітний період (2020)		Відхилення		Темп зміни (%)
	т. грн	%	т. грн	%	т. грн	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1485429	77,68	1456502	75,92	-28927	-1,76	98,05

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7	8
Адміністративні витрати	120489	6,30	117425	6,12	-3064	-0,18	97,46
Витрати на збут	104464	5,46	93120	4,85	-11344	-0,61	89,14
Інші операційні витрати	99450	5,20	103116	5,38	3666	0,17	103,69
Фінансові витрати	80535	4,21	75074	3,91	-5461	-0,30	93,22
Витрати від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	-	-
Інші витрати	15601	0,82	64310	3,35	48709	2,54	412,22
Витрати (дохід) з податку на прибуток	6266	0,33	-	-	-	-	-
Разом	1912234	100,00	1909547	100,00	-2687	0,00	99,86

Джерело: складено автором за матеріалами [12].

Аналіз структурної частини поточних витрат чітко відображає статті витрат за відсотковим складом до загальної суми поточних витрат у 2019 та 2020 роках. У 2019 році собівартість реалізованої продукції складає 77,68%, це вище ніж у звітному році (75,92%), на 1,76%. Усі інші витрати разом складають 22,32% у 2019 році, та 24,08% – у 2020. По-перше, це говорить про велику залежність від виробничої собівартості продукції, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат. По-друге, нам відомо, що виробнича собівартість - це сукупність усіх грошових затрат на виробництво продукції у межах усього підприємства, тобто це сума цехової собівартості й величини загальнозаводських витрат, у свою чергу цехова собівартість - це вся сума грошових затрат на виробництво продукції у даному цеху (сума технологічної собівартості та загально-цехових витрат).

На основі цього структурно-логічного ланцюга, знаючи, що ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» використовує частину ще радянського обладнання, на нашу думку, підприємству необхідно зменшити суму технологічної собівартості, направивши чистий прибуток на придбання нового виробничого обладнання, що у кінцевому результаті скоротить витрати за статтею собівартість реалізованої продукції.

Наприкінці дослідження, наведемо у табл. 3 аналіз операційних витрат за елементами на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».

Таблиця 3. Аналіз структури операційних витрат за елементами

Показники	Минулий період (2019)		Звітний період (2020)		Відхилення	
	т. грн	%	т. грн	%	т. грн	%
Матеріальні витрати	1372538	75,05	1328257	73,93	-44281	137,994
Витрати на оплату праці	217604	11,90	213011	11,86	-4593	14,3133
Відрахування на соціальні заходи	42863	2,34	42634	2,37	-229	0,71364
Амортизація	35971	1,97	48230	2,68	12259	-38,203
Інші операційні витрати	159820	8,74	164575	9,16	4755	-14,818
Разом	1828796	100,00	1796707	100,00	-32089	100

Джерело: складено автором за матеріалами [12].

Відповідно до табл. 3, матеріальні витрати (вартість витрачених матеріалів, малоцінних та швидкозношуваних предметів на виробництво продукції, адміністративні, збутові та інші потреби підприємства) у 2019 році склали 75,05% та 73,93% від загальної структури операційних витрат у 2020.

Розуміючи, що до складу матеріальних витрат, входять витрати на виробництво, економічно доцільною є пропозиція щодо придбання нового виробничого обладнання, що зменшить витрати на виробництво, а також зменшить виробничу амортизацію.

Виробниче підприємство в рамках господарської діяльності несе різні витрати, які умовно можна поділити на дві групи: виробничі і невиробничі витрати підприємства. Роль останньої групи витрат стрімко зростає, оскільки виробничі потужності і обсяги випуску продукції давно вже перестали бути об'єктивними показниками ефективності діяльності підприємства. До таких витрат (табл. 4) доречно віднести адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. По відношенню до цих витрат конкретними заходами підвищення ефективності управління витратами може бути оптимізація, розширення контенту, налагодження зворотного зв'язку та онлайн-продажів. Проаналізуємо невиробничі витрати на ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» та дійдемо висновків.

Аналізуючи динаміку невиробничих витрат, ми бачимо загальне зниження цих витрат на 3,31% у звітному році, порівнюючи із 2019 роком. Структурно ми бачимо скорочення витрат на збут із 32,2% до 29,69%, більш того це справедливо й для абсолютного значення: зниження цієї статті витрат у 2020 році складає 11344 тис.грн.

Таблиця 4. Невиробничі витрати ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»

Показники витрат	Минулий період (2019)		Звітний період (2020)		Відхилення		Темп зміни (%)
	т. грн	%	т. грн	%	т. грн	%	
Адміністративні витрати	120489	37,14	117425	37,44	-3064	0,30	97,46
Витрати на збут	104464	32,20	93120	29,69	-11344	-2,51	89,14
Інші операційні витрати	99450	30,66	103116	32,87	3666	2,22	103,69
Разом	324403	100,00	313661	100,00	-10742	-	96,69

Джерело: складено автором за матеріалами [12].

Отож, вірогідніше за все ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» скоротив такі витрати як: витрати на пакувальні матеріали для затарювання товарів на складах готової продукції; витрати на ремонт тари; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг), на передпродажну підготовку товарів; витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, пов'язаних зі збутом товарів, виконанням робіт, наданням послуг (оперативна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона); витрати на транспортування, перевалку і страхування товарів, транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів підприємства, тобто саме ті витрати, що безпосередньо пов'язані з витратами на збут продукції.

Висновки

Аналіз результатів господарювання ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» доводить пряму залежність між результативністю управління витратами та фінансовою стійкістю підприємства. За встановленого взаємозв'язку оптимізація витрат має розглядатись як необхідний інструмент забезпечення фінансової стійкості.

Аналіз організації господарювання в цілому та організації управління витратами у ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» надає підстави для визначення загальних напрямів оптимізації витрат, які надають змогу покращити фінансову стійкість підприємства:

- Оптимізація витрат на маркетинг та збут на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних каналів просування та реалізації продукції.
- Оптимізація матеріальних витрат від технічного переоснащення застарілого обладнання.

На прикладі досліджуваного підприємства, це інтегрований комплекс заходів щодо підвищення експлуатаційних властивостей об'єктів виробничого та невиробничого призначення, введених в експлуатацію в установленому порядку, що реалізується шляхом впровадження передових технологій та засобів виробництва, а саме запуск нового виробничого комплексу для випуску сучасних кабелів зв'язку, волоконно-оптичних кабелів, радіочастотних та спеціальних кабелів, нагрівальних та силових кабелів, що дозволить підприємству збільшити обсяг випускаємої продукції. Новий комплекс рекомендовано складати з німецького та французького виробничого обладнання, спираючись на успішний досвід придбання нового виробничого комплексу для випуску Lan-кабелів у 2018 році, коли вдалося збільшити обсяги реалізованої продукції з 1585660 тис.грн у 2017 році до 1763188 тис. грн. у 2018 році.

- Оптимізація витрат на заробітну плату шляхом оптимізації її нормування на основі застосування змішаної підрядно-часової форми нарахування.
- Реалізація агресивної моделі управління оборотними коштами, яка передбачатиме, що довгострокові пасиви служитимуть джерелами фінансування необоротних активів і системної частини поточних активів, тобто того мінімуму, який необхідний для здійснення господарської діяльності виробничого підприємства.

Abstract

Financial stability is a reflection of a stable excess of income over expenses, ensures the availability of funds at the enterprise. Through effective use - contributes to the smooth process of production and sales of products.

Theoretical, economic and legal aspects of management of production costs of the enterprise play a very important role in the context of ensuring the financial stability of the production enterprise.

Today, planning directly affects the stable development of manufacturing enterprises, becomes more relevant in a market economy of Ukraine and largely reflects their financial stability. Planning allows businesses to survive in a changing environment, especially during a Covid-19 pandemic, and also promotes a smooth process of production and sales.

It should be understood that production cost planning is a structural element of production cost management, so one of the criteria for cost planning is the level of costs by items in the past and the excess or lack of sources of funds for the formation of stocks.

Cost planning and evaluation, first of all, should be formed on the basis of available data and detailed characteristics of the financial condition of the enterprise from the standpoint of providing the production enterprise with financial resources.

Список літератури:

1. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. / Г.О. Швиданенко, О.С. Федонін, О.Г. Мендрул [та ін.]; за заг. ред. Г.О. Швиданенко, Київ: КНЕУ. – 2009. – 439 с.
2. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. – Київ: Ніка-Центр. – 2008. – 528 с.
3. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. – Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. – 360 с.
4. Буфатіна І. Особливості обліку витрат на виробничих підприємствах / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – №31. – С. 32.
5. Давидюк Т.В. Класифікація витрат в управлінському обліку як ефективний напрям управління витратами / Т.В. Давидюк, О.В. Поліщук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління: електрон. наук. фахове вид. – 2017. – № 2 (07). – С. 275-279.
6. Гайдаржинська О.М. Основні методи калькулювання собівартості продукції та різновиди систем обліку витрат / О.М. Гайдаржинська, Д.О. Коверга // Економіка і суспільство. – 2018. – №17. – С. 639-643.
7. Альошкіна Н. Класифікація витрат на виробництво / Н. Альошкіна, Н. Вороная, Н. Чернишова // Податки та бухгалтерський облік. – 2019. – черв. (№49). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/june/issue-49/article-44999.html>
8. Когут У.І. Критерії класифікації витрат підприємства / У.І. Когут // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2008. – № 624. – С. 43-49.
9. Коба О.В. Витрати підприємства та їх класифікація для потреб управління й економічного аналізу / О.В. Коба, Ю.О. Миронова // Причорноморські економічні студії. – 2016. – № 4. – С. 99-103.
10. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Р. Лучко, С.М. Жукевич, А.І. Фаріон – Тернопіль: ТНЕУ. – 2016. – 304 с.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Вісник: офіційно про податки. – 2018. – 1 жовт. (№ 35/Д). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100009275-pbo-16-vitrati>
12. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://05758730.smida.gov.ua/>.

References:

1. Shvydanenko H.O. (2009). Economy of enterprise. Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman [in Ukrainian].
2. Blank, I.A. (2008). Financial management. Nika-Center [in Ukrainian].
3. Luchko M.R., Benko I.D. (2016). Accounting and financial reporting under IFRS. Economical thought [in Ukrainian].
4. Bufatina I. (2012). Features of cost accounting in manufacturing enterprises. All about accounting, 31 [in Ukrainian].
5. Davydiuk T.V., Polishchuk O.V. (2017). Classification of costs in management accounting as effective cost management. Eastern Europe: economy, business and management, 2 [in Ukrainian].
6. Haidarzhynska O.M., Koverha D.O. (2018). Basic methods of calculating the cost of production and a variety of cost accounting systems. Economy and society, 17 [in Ukrainian].
7. Alohshkina N., Voronaia N., Chernyshova N. (2019). Methods of cost accounting and costing. Taxes and accounting, 49. Retrieved from <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/june/issue-49/article-44999.html>
8. Kohut U.I. (2008). Criteria for classifying enterprise costs. Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic", 624 [in Ukrainian].
9. Koba O.V., Myronova Y.O. (2016). Cost of enterprises and classification for the management and economic analysis. Black sea economic studies, 4 [in Ukrainian].
10. Luchko M.R., Zhukevych S.M., Farion A.I. (2016). Financial analysis. West Ukrainian National University [in Ukrainian].

11. Regulation (standard) of accounting 16 "Costs". Herald: Officially about taxes, 35/D. Retrieved from <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100009275-pbo-16-vitrati>.
12. Stock market infrastructure development agency of Ukraine. Retrieved from <https://05758730.smida.gov.ua/>.

Посилання на статтю:

Яновський Д.Л. Оптимізація витрат як елемент механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства / Д. Л. Яновський // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2021. – № 3 (17). – С. 87-95. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/ejopu/2021/No3/87.pdf>.
DOI: 10.15276/EJ.03.2021.13. DOI: 10.5281/zenodo.5751083.

Reference a Journal Article:

Yanovskyi D.L. Cost optimization as an element of the mechanism for ensuring the financial stability of the enterprise / D. L. Yanovskyi // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2021. – № 3 (17). – P. 87-95. – Retrieved from <https://economics.net.ua/ejopu/2021/No3/87.pdf>.
DOI: 10.15276/EJ.03.2021.13. DOI: 10.5281/zenodo.5751083.

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons "Attribution" 4.0.